

NIEUWSBRIEF

Maandelijks uitgave, editie juli 2023

Nieuws van de Stichting

- **Institutionele beleggers willen betere orde in AVA's**

De president-commissaris moet de aandeelhoudersvergadering (AVA) veel strakker gaan leiden. Hij of zij moet er niet voor terugdeinzen om de spreektijd van aandeelhouders te maximeren en om voor een bepaald onderwerp een maximumtijd uit te trekken. Om vroegtijdig signalen vanuit de samenleving op te pikken, zouden beursondernemingen er daarnaast voor moeten zorgen dat de dialoog met stakeholders beter wordt gestructureerd dan nu het geval is. Deze aanbevelingen doet Eumedion in het op 17 juli jl. gepubliceerde evaluatierapport van de dit jaar gehouden AVA's. Eumedion constateert hierin dat een aantal AVA's van grote beursgenoteerde ondernemingen werd verstoord door klimaatactivisten. Dit zorgde voor lange vergaderingen, diverse schorsingen en beraadslagingen die zich voornamelijk beperkten tot het klimaatbeleid en -doelstellingen van deze ondernemingen. Dit ging ten koste van de zorgvuldige behandeling van andere voor de onderneming en haar stakeholders belangrijke onderwerpen. Eumedion houdt er rekening mee dat diverse actiegroepen ook in de nabije toekomst belangstelling tonen om de AVA's van grote beursondernemingen te bezoeken. Dit tekent het belang dat deze organisaties hechten aan de AVA en de onderwerpen die daar worden behandeld. Eumedion verwelkomt deze bredere belangstelling en discussie op de AVA, als deze stakeholders de vergaderorde respecteren en voldoende ruimte laten aan andere vergaderbezoekers om aan het debat deel te nemen. Eumedion ziet in de gebeurtenissen dit AVA-seizoen geen aanleiding om aan het vergader- en spreekrecht van een aandeelhouder te

tornen of om over te stappen op volledig digitale vergaderingen. Eumedion constateert in het rapport verder dat het aantal bestuursvoorstellen dat onder aandeelhouders weerstand opriep dit jaar veel minder hoog was dan in 2022. Het aantal voorstellen dat meer dan 20% tegenstemmen ontmoette of kort voor de AVA van de agenda werd gehaald, daalde dit jaar met bijna 50% naar 32. De beloning van bestuurders blijft het meest bediscussieerde onderwerp voorafgaand en op de AVA: 41% van alle controversiële voorstellen had betrekking op dit onderwerp. Het gehele evaluatierapport is te downloaden via: <http://bit.ly/43nBr3T>.

- **Eumedion publiceert statement met zes aandachtspunten voor de CSDDD-onderhandelingen**

Met het oog op de trilogie over de Corporate Sustainability Due Diligence Directive (CSDDD) heeft Eumedion op 27 juli jl. een nieuw statement gepubliceerd, met daarin de wat haar betreft belangrijkste aandachtspunten voor de Europese onderhandelaars. Deze aandachtspunten zijn gericht op een voldoende mate van ambitie enerzijds en op een werkbare implementatie voor de financiële sector anderzijds. Ten eerste vraagt Eumedion aandacht voor een optimale gelijkgeschiktheid tussen de verschillende Europese wetgevende initiatieven. In het bijzonder roept Eumedion op om het toepassingsbereik van de nieuwe richtlijn af te stemmen op de richtlijn duurzaamheidsrapportering (CSRD). Daarbij moet het wat Eumedion betreft wel mogelijk zijn om een afzonderlijke drempel voor risicosectoren te introduceren. Ook ziet Eumedion graag voldoende ambitie op het gebied van klimaat. Dat betekent dat zij graag een verplichting voor ondernemingen ziet inzake klimaattransitieplannen, en dat

negatieve klimaatimpact een vast onderdeel van de due diligence-verplichtingen wordt. Tevens is Eumedion voorstander van een introductie van de plicht voor bestuurders om de negatieve duurzaamheidseffecten van beslissingen bij besluitvormingsprocessen te betrekken. Wel zou het mogelijk moeten zijn voor ondernemingen om bij de aanpak van negatieve effecten op basis van een prioritering te werken. Tot slot onderstreept Eumedion het belang van het vermijden van overlap tussen de verschillende regelgevende kaders voor de financiële sector. Liefst zou Eumedion voor de financiële sector een volledige splitsing zien tussen due diligence-verplichtingen en -rapportage middels de CSDDD en CSRD enerzijds (voor de eigen operatie en de (in)directe zakenrelaties) en middels de SFDR anderzijds (voor de beleggingen). Indien dit niet mogelijk is, dan stelt Eumedion in het statement een alternatieve benadering voor die de overlap tussen de regelgeving zoveel mogelijk beperkt. Het gehele statement kan worden gedownload via: <http://bit.ly/3YhYYCf>.

- **Eumedion adviseert tegen eenzijdige herziening van vereisten voor SFDR-rapportage**

Eumedion roept de Europese koepels van toezichthouders op om terughoudend te zijn met het doorvoeren van wijzigingen in de transparantievereisten onder de Verordening betreffende informatieverschaffing over duurzaamheid in de financiële dienstensector (SFDR). Dat blijkt uit de reactie die Eumedion op 4 juli jl. heeft ingezonden op het 'Joint Consultation Paper on the Review of SFDR Delegated Regulation regarding PAI and financial product disclosures'. Hoewel Eumedion voorstander is van invoering van bepaalde nieuwe duurzaamheidsindicatoren (onder meer inzake winsten die in zogenoemde belastingparadijzen zijn gestald), is het bovenal van belang dat de aankomende Europese verslaggevingsstandaarden voor duurzaamheid en de SFDR-vereisten in samenhang worden geëvalueerd en waar nodig herzien. Eumedion wijst in haar reactie op de mogelijke negatieve impact op de kwaliteit en bruikbaarheid van beide initiatieven, onder meer veroorzaakt door de verschillende beginselen waarop de

initiatieven zijn gebaseerd. Eenzijdige aanpassing van de SFDR-vereisten is daarom wat Eumedion betreft niet effectief. In deze herziening dient, op termijn, ook een betere invulling te worden gegeven aan de rapportage over governance-factoren, die binnen het bredere Europese programma voor duurzame financiering zeer mager is gebleken. Tot slot wijst Eumedion erop dat ook de noodzakelijke beschikbaarheid van data nog altijd een probleem is. De gehele reactie is te downloaden via:

<http://bit.ly/3PI4KuF>.

Komende activiteiten

- *1 november 2023, vanaf 13.00 uur, Eumedion-symposium in de Johan Cruijff Arena te Amsterdam* ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van Eumedion en het 20-jarig bestaan van de Nederlandse Corporate Governance Code. Richard Blickman (bestuursvoorzitter BESI), Feike Sijbesma (president-commissaris Philips), Laura van Geest (AFM-bestuursvoorzitter), Jaap Winter (hoogleraar ondernemingsrecht VU en INSEAD) en Manuel Isaza (BlackRock) bespreken de waarde en de toekomst van Eumedion en de Code. De toegang is gratis. Reserveer uw plek via info@eumedion.nl.

Nieuws uit Den Haag

- **Ministerraad stemt in met wetsvoorstel om virtuele AVA permanent mogelijk te maken**
Het (demissionaire) kabinet wil het voor (onder meer) beursgenoteerde ondernemingen mogelijk maken om (weer) volledig digitale AVA's te houden. De Ministerraad heeft op 7 juli jl. ingestemd met een wetsvoorstel dienaangaande. Het wetsvoorstel is een week later voor advies naar de Raad van State gestuurd. Over een voorontwerp van het wetsvoorstel is tussen 7 december 2022 en 6 februari 2023 een openbare consultatie gehouden. Eumedion heeft hieraan ook meegedaan. De reacties op het ontwerp-wetsvoorstel waren voor het kabinet blijkbaar dusdanig positief om door te gaan met het wetsvoorstel. Volgens de besluitenlijst van de Ministerraad stelt het wetsvoorstel wel nadere voorwaarden aan het houden van een volledig digitale AVA.

Zo moet er bij de AVA “draagvlak” zijn voor het houden van een volledig digitale AVA, moet de digitale AVA “zoveel mogelijk” een afspiegeling vormen van een fysieke AVA en moeten aandeelhouders ook langs digitale weg daarin “volwaardig” kunnen participeren. Ten behoeve van de volwaardige en goed geïnformeerde participatie in en deelname aan digitale vergaderingen worden tevens aanvullende normen gesteld over de informatievoorziening voor digitale vergaderingen. De details over de inhoud van het wetsvoorstel worden pas openbaar op het moment dat het advies van de Raad van State is verwerkt en het definitieve wetsvoorstel naar de Tweede Kamer is gestuurd. Dat zal naar verwachting eind dit jaar zijn.

- **Tweede Kamer neemt implementatiewetsvoorstel richtlijn ‘country-by-country tax reporting’ aan**

Alle in Nederland gevestigde moederondernemingen van grote multinationals (met een jaarlijkse geconsolideerde omzet van ten minste € 750 miljoen) worden vanaf boekjaar 2025 verplicht hun betaalde winstbelasting aan EU-overheden en aan overheden van zgn. belastingparadijzen (per land) publiek te maken, tenzij het gaat om concurrentiegevoelige informatie. In dat geval mag een onderneming bepaalde informatie tijdelijk achterwege laten. De Tweede Kamer heeft op 6 juli jl. dit wetsvoorstel ter implementatie van de richtlijn openbaarmaking winstbelasting met een ruime meerderheid van stemmen aangenomen. Alleen de fracties van JA21, Forum voor Democratie en de Groep Van Haga stemden tegen. De fractie van BIJ1 was niet aanwezig. Met de aanneming van het wetsvoorstel ging de Tweede Kamer ook akkoord met het beginsel om alle toekomstige Europese vereisten betreffende de inhoud van het jaarverslag van ondernemingen per algemene maatregel van bestuur (amvb) in de Nederlandse wet- en regelgeving op te nemen. Wel nam de Tweede Kamer een amendement aan om hiervoor een zogenoemde zware voorhangprocedure te laten gelden in plaats van de door het kabinet voorgestelde ‘lichte voorhang’. Met de ‘zware voorhang’ wordt een amvb eerst voorgelegd aan de Eerste en Tweede Kamer. De beide Kamers

kunnen dan per richtlijnimplementatie aangeven om toch wetgeving te verkiezen boven een amvb. De aankomende verplichtingen uit de CSRD om in het jaarverslag te rapporteren over duurzaamheidsonderwerpen zullen op die manier in de Nederlandse regelgeving worden verankerd (zie bericht hieronder). De Eerste Kamerfracties zullen hun inbreng voor het verslag over het implementatiewetsvoorstel uiterlijk op 12 september a.s. aanleveren.

- **Ministerie van Financiën start consultatie over ontwerp-wetsvoorstel ter implementatie van de CSRD**

De controle van de duurzaamheidsverslaggeving levert voor accountantskantoren geen verbod op voor het verlenen van overige diensten, zoals dat voor de grote accountantskantoren wel geldt bij de controle van de jaarrekening. Een dergelijk verbod zou kunnen leiden tot een beperking van het aanbod van accountantskantoren die assurance-onderzoeken van de duurzaamheidsverslaggeving uitvoeren, wat onwenselijk wordt geacht. Dit staat in de ontwerp-memorie van toelichting bij het ontwerp-wetsvoorstel ter implementatie van de CSRD. Het Ministerie van Financiën heeft het ontwerp-wetsvoorstel op 17 juli jl. in consultatie gebracht. De consultatie is met name gericht op de CSRD-onderdelen over de eisen voor accountants en -kantoren die de duurzaamheidsinformatie van (onder meer) beursgenoteerde ondernemingen moeten gaan controleren. Uit het consultatiedocument blijkt dat het ministerie nog geen keus heeft gemaakt over de zogenoemde lidstaatopties om ondernemingen de mogelijkheid te bieden de duurzaamheidsinformatie te laten beoordelen door een ander accountantskantoor dan het kantoor dat de jaarrekening controleert of door een zogenoemde geaccrediteerde onafhankelijke verlener van assurediensten (niet zijnde een accountantskantoor). Het ministerie vraagt ten aanzien van deze opties uitdrukkelijk de mening van belanghebbenden. De ‘kern’ van de CSRD wordt overigens gevormd door de bepalingen over welke duurzaamheidsonderwerpen ondernemingen verslag moeten doen. Deze bepalingen zijn niet in het ontwerp-wetsvoorstel opgenomen, maar

zullen worden geïmplementeerd door middel van een amvb. Dit amvb zal ook de verplichting bevatten om de duurzaamheidsinformatie te laten beoordelen door een externe partij. Over die amvb volgt later een consultatie. Belanghebbenden hebben tot 10 september a.s. de tijd om commentaar te leveren op het ontwerpvoorstel.

- **Kabinet positief over voorstel voor een EU-verordening over ESG-ratingbureaus**

Het (demissionaire) kabinet staat positief tegenover het voorstel van de Europese Commissie om ESG-ratingbureaus te reguleren. Dit blijkt uit het op 14 juli jl. naar de Tweede Kamer gezonden 'fiche' over het verordeningvoorstel. Het kabinet ziet net als de Commissie dat ESG-ratings en aanverwante dataproducten een belangrijke rol spelen bij beleggingsbeslissingen van zowel institutionele als particuliere beleggers. Tegelijkertijd zijn de ESG-ratings, volgens het kabinet, niet nauwkeurig en niet transparant. Daarnaast bestaat er een risico op belangenverstrengeling. Het kabinet steunt daarom in algemene zin de maatregelen die de Commissie hiervoor voorstelt, waaronder transparantievereisten en eisen aan de bedrijfsvoering van ESG-ratingbureaus. Ook is het kabinet voorstander van het wegblijven van methodologische voorschriften voor het vaststellen van de ratings, om zo diversificatie en concurrentie in de markt te waarborgen. Het kabinet begrijpt de keuze van de Commissie om het aanbieden van onbewerkte (ruwe) ESG-data op dit moment buiten de reikwijdte van het verordeningvoorstel te plaatsen. Wel zet het kabinet erop in dat de Commissie onderzoek doet naar de markt voor aanbieders van ESG-data en bij de herziening van de verordening kijkt of deze aanbieders ook binnen de reikwijdte moeten worden gebracht. Het kabinet zet daarnaast kanttekeningen bij de effectiviteit van de maatregelen om de lasten voor kleinere ESG-ratingbureaus en toetredingsdrempels voor nieuwe marktdeelnemers te beperken. Het kabinetsstandpunt zal worden ingebracht in de lopende onderhandelingen binnen de Europese Raad van ministers over het verordeningvoorstel.

- **Kwartiermakers toekomst accountancysector willen snel 'verklaring omtrent risicobeheersing'**

De Kwartiermakers toekomst accountancysector zijn ervan overtuigd dat een verplichting voor ondernemingen tot het afgeven van een breed 'in control statement' zal leiden tot betere verslaggeving. Zij roepen de schragende partijen van de Nederlandse corporate governance code (waaronder Eumedion) daarom op vaart te maken met een voorstel voor een dergelijke 'verklaring omtrent risicobeheersing' (VOR). Dit schrijven de Kwartiermakers Marlies de Vries en Chris Fonteijn in hun zesde voortgangsrapportage die demissionair minister Kaag (Financiën) op 7 juli jl. naar de Tweede Kamer heeft gestuurd. Zoals bekend werken de schragende partijen, mede naar aanleiding van een motie van de Tweede Kamer, momenteel aan een VOR-tekst die uiterlijk eind dit jaar gereed moet zijn (zie Nieuwsbrief van april 2023). De VOR moet daarna in de corporate governance code worden opgenomen. In haar reactie op de voortgangsrapportage schrijft de minister aan de Tweede Kamer dat de 'VOR-werkgroep' wordt voorgezeten door prof. dr. Jaap van Manen, voormalig voorzitter van de Monitoring Commissie Corporate Governance Code. Om het VOR-traject te bevorderen hebben de Ministeries van Financiën en van Economische Zaken en Klimaat een financiële bijdrage en secretariële ondersteuning toegezegd. De Kwartiermakers dringen er bij alle stakeholders verder op aan om "de grootste mogelijke vaart te zetten" achter de behandeling van het wetsvoorstel toekomst accountancysector. De maatregelen die in dat wetsvoorstel zijn vervat, vormen in hun ogen een belangrijke bijdrage aan de kwaliteit van controles. De Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA), Eumedion en de VEB hebben op 26 juli jl. er bij de Tweede Kamer op aangedrongen om het wetsvoorstel niet controversieel te verklaren nu het kabinet is gevallen. De Kwartiermakers komen vóór 1 november a.s. met hun slotrapportage.

- **Partij voor de Dieren wil via initiatiefwetsvoorstel 'ecocide' strafbaar stellen**

Als het aan de Partij voor de Dieren (PvdD) ligt, wordt het beschadigen van

ecosystemen snel strafbaar in Nederland. PvdD-Kamerlid Lammert van Raan heeft daartoe op 13 juli jl. een ontwerp-initiatiefwetsvoorstel in consultatie gebracht. Het ontwerpvoorstel introduceert het begrip 'ecocide' in het Wetboek van Strafrecht: de strafbare en ernstige aantasting van het milieu door (potentieel) schadetoebrengend handelen of nalaten. Op grond van deze nieuwe norm kunnen bijvoorbeeld bestuurders van ondernemingen persoonlijk worden vervolgd voor ernstige milieumisdrijven. Daarnaast beoogt het wetsvoorstel expliciet mogelijk te maken dat andere natuurlijke personen in de structuur van de onderneming die invloed uitoefenen op het beleid van de onderneming, waaronder aandeelhouders, strafrechtelijk aansprakelijk gesteld kunnen worden wegens betrokkenheid bij ecocide. Financiers en investeerders kunnen, volgens de initiatiefnemer, strafrechtelijk aansprakelijk worden gesteld voor medeplichtigheid aan ecocide indien bewezen kan worden dat zij opzettelijk geldelijke middelen verschaffen tot het plegen van ernstige en hetzij wijdverbreide, hetzij langdurige of onomkeerbare schade aan het milieu. De heer Van Raan benadrukt in de ontwerp-toelichting dat het strafrecht een belangrijke signaalfunctie heeft: "norm- en strafbaarstellingen weerspiegelen heersende opvattingen in de samenleving en sanctioneren gedrag dat in strijd is met die opvattingen". Daarnaast heeft het strafrecht een afschrikwekkende functie, waarvan een preventieve werking uitgaat, aldus het PvdD-Kamerlid. Belanghebbenden kunnen nog tot 10 augustus a.s. commentaar leveren op het initiatiefwetsvoorstel.

Nieuws uit Brussel

- **Europese Commissie stelt definitieve verslaggevingsstandaarden voor duurzaamheidsinformatie vast**

Een Europese beursgenoteerde onderneming hoeft alleen maar die duurzaamheidsinformatie en -prestatie-indicatoren (KPI's) te publiceren die die op grond van de verplicht uit te voeren materialiteitsanalyse als 'materieel' voor de onderneming zijn aangemerkt. Dit algemene beginsel is opgenomen in de definitieve gedelegeerde verordening inzake de Europese verslaggevingsstandaarden voor

duurzaamheidsinformatie ('ESRS'), die de Europese Commissie op 31 juli heeft vastgesteld. Wel merkt de Europese Commissie op dat de materialiteitsanalyse "robuust" moet zijn en onderworpen is aan externe assurance. Voorts dwingt de verordening een onderneming die concludeert dat klimaatverandering geen materieel onderwerp is, dit "gedetailleerd" te onderbouwen. Daarnaast moet een onderneming in het duurzaamheidsverslag duidelijk aangeven waar bepaalde duurzaamheids-KPI's in dat verslag zijn te vinden of dat deze als "niet materieel" zijn aangemerkt. Het gaat dan om de duurzaamheids-KPI's die in de SFDR zijn opgenomen en waarover institutionele beleggers verplicht zijn te rapporteren. De Commissie heeft hier een brug proberen te slaan tussen de wensen van de ondernemingen enerzijds en van institutionele beleggers anderzijds. Institutionele beleggers (en hun belangenorganisaties, zoals Eumedion) hadden in de consultatiefase opgemerkt dat door de 'materialiteitstoets' discrepanties zouden kunnen ontstaan tussen de rapportage-eisen voor ondernemingen en voor institutionele beleggers. Die laatste groep is voor het publiceren van betrouwbare SFDR-informatie afhankelijk van de informatie die de ondernemingen verschaffen. De Commissie heeft in totaal twaalf door EFRAG voorbereide verslaggevingsstandaarden vastgesteld. Vijf verslaggevingsstandaarden hebben betrekking op milieu-gerelateerde, vier op sociaal-gerelateerde en één op governance-gerelateerde informatie. Daarnaast zijn er twee 'algemene' ESRS: één over algemene verslaggevingsbeginselen en één over algemene karakteristieken van duurzaamheidsverslaggeving. De Europese Raad en het Europees Parlement hebben nog de mogelijkheid om de verordening in haar geheel te verwerpen. De grootste beursgenoteerde ondernemingen moeten de ESRS vanaf boekjaar 2024 gaan toepassen.

- **Linkse EP-partijen willen meer waarborgen tegen uitwassen van meervoudig stemrecht**

Alle Europese beursgenoteerde ondernemingen moeten in beginsel de mogelijkheid krijgen om aandelen met meervoudig stemrecht uit te geven.

Tegelijkertijd moeten er dan wel strikte waarborgen zijn voor de minderheidsaandeelhouders die niet in aanmerking komen voor de aandelen met meervoudig stemrecht. Dit is de strekking van de amendementen die de linkse fracties in het Europees Parlement (EP) op 11 juli jl. op het ontwerpverslag van de EP-rapporteur inzake het richtlijnvoorstel meervoudig stemrecht hebben opgesteld. Zo willen de sociaaldemocraten en de groenen dat er een maximumverhouding komt tussen de hoog- en laagstemrechaandelen (variërend van 5:1 tot 10:1), mogen de hoogstemrechaandelen niet aan derde partijen worden overgedragen en zouden deze hoogstemrechaandelen niet mogen worden gebruikt om de AVA-besluitvorming te blokkeren over voorstellen om het duurzaamheidsbeleid aan te scherpen en om de transparantie en verantwoordelijkheid te vergroten. Ook zouden de hoogstemrechaandelen niet effectief mogen zijn ten aanzien van onderwerpen als het belonings- en het dividendbeleid. De groenen stellen in hun amendementen verder voor om de hiervoor genoemde waarborgen ook van toepassing te verklaren op alle nationale regelingen betreffende meervoudig stemrecht. De christendemocraten willen daarentegen dat de reikwijdte van de richtlijn blijft zoals de Europese Commissie had voorgesteld. Dat zou betekenen dat EU-lidstaten alleen moeten regelen dat alle ondernemingen die hun aandelen willen laten verhandelen aan een zogenoemde MKB-groeimarkt de mogelijkheid krijgen om aandelen met meervoudig stemrecht uit te geven. De christendemocraten willen, net als de Europese Commissie, nationale regelingen omtrent het meervoudig stemrecht ongemoeid laten. Het is de bedoeling dat de leden van EP-commissie Economische en Monetaire Zaken op 24 oktober a.s. stemmen over het verslag van de rapporteur en de amendementen daarop.

- **ESMA en EBA: AVA-oproepingstermijnen moeten in de EU wellicht worden verlengd**

De Europese Commissie moet overwegen om de termijn waarop alle AVA-documenten van Europese beursgenoteerde ondernemingen beschikbaar moeten zijn verder te harmoniseren en mogelijk te

verlengen, zodat aandeelhouders meer tijd hebben om de voor de AVA geagendeerde voorstellen te bestuderen en hun (stem)rechten uit te oefenen. Deze aanbeveling doen de koepels van Europese beurstoezichthouders (ESMA) en van banktoezichthouders (EBA) in hun op 27 juli jl. gepubliceerde rapport over de werking van bepaalde onderdelen uit de Europese richtlijn aandeelhoudersrechten. De Europese Commissie had om het rapport gevraagd als input voor haar evaluatie van de richtlijn. In haar reactie op de ESMA-‘call for evidence’ over dit onderwerp had Eumedion om de bovengenoemde reden al gepleit voor een verlenging van de Europese minimum-oproepingstermijn voor een AVA van 21 naar 42 dagen (zie Nieuwsbrief van november 2022). ESMA en EBA geven de Commissie verder in overweging om ook de stemregistratiedata in de EU te harmoniseren en wellicht te verkorten, mede om het risico op ‘empty voting’ te voorkomen. De toezichthouderkoepels bevelen de Commissie ook aan om de documentatie die aandeelhouders nodig hebben om hun rechten in de AVA uit te oefenen (zoals bijvoorbeeld het depotbewijs en de volmacht) verder te standaardiseren en te harmoniseren. Dit kan het grensoverschrijdend stemmen door aandeelhouders bevorderen. ESMA en EBA willen ook dat de Commissie gaat onderzoeken om tot één Europese definitie van ‘aandeelhouder’ te komen en wat de impact van de nationale drempels voor het identificeren van aandeelhouders (zoals in Nederland) is op de mogelijkheid voor ondernemingen met hun aandeelhouders in dialoog te gaan. Verder zouden sommige bepalingen over stemadviesbureaus moeten worden verduidelijkt of aangescherpt. Het is de bedoeling dat de Europese Commissie eind dit jaar haar evaluatie van de richtlijn aandeelhoudersrechten afrondt en publiceert.

- **ESMA: materiële ESG-informatie moet in prospectus worden opgenomen**

Materiële duurzaamheidsgerelateerde informatie moet in een prospectus worden opgenomen, omdat dergelijke informatie belangrijk is voor beleggers. Dit schrijft ESMA in een op 11 juli jl. uitgebracht

statement. Hoewel pas in het in december 2022 gepubliceerde voorstel tot wijziging van de Prospectusverordening expliciet wordt gemaakt dat een prospectus bepaalde duurzaamheidszaken moet bevatten, verduidelijkt ESMA in het statement dat ook al voorafgaande aan de inwerkingtreding van dit wijzigingsvoorstel bepaalde ESG-informatie in een prospectus moet worden opgenomen. Dit geldt voor zowel een prospectus die ter gelegenheid van de uitgifte van aandelen als van obligaties wordt opgesteld. ESMA beveelt de ondernemingen verder aan om bepaalde passages in het prospectus over het duurzaamheidsprofiel van de onderneming goed te onderbouwen, bijvoorbeeld door te verwijzen naar analyses van onafhankelijke, derde partijen. ESMA wijst er verder op dat “hoewel een uitgevende instelling in een risicofactor zou kunnen vermelden dat haar duurzaamheidsverwachtingen kunnen verschillen van die van een belegger of dat het begrip duurzaamheid kan veranderen afhankelijk van nieuwe wetenschappelijke inzichten, relevante wetgeving en/of beleggersvoorkeuren, ESMA van mening is dat duurzaamheidsgerelateerde disclaimers niet mogen worden gebruikt als excuus voor het niet-nakomen van factoren waarover de uitgevende instelling controle heeft”. Het ESMA-statement zal door de nationale toezichthouders (in Nederland de Autoriteit Financiële Markten (AFM)) worden betrokken in de procedure om een prospectus goed te keuren.

Ondernemingsnieuws

- **ASR Nederland en Aegon passen hun ‘relationship agreement’ op laatste moment nog aan**

Als de huidige bestuursvoorzitter van ASR Nederland (Jos Baeten) vóór de 2026-AVA vertrekt, dan vereist de besluitvorming binnen de raad van commissarissen (RvC) over zijn opvolger unanimitéit van stemmen. Ook ten aanzien van belangrijke beslissingen over het kapitaalbeheer die kunnen leiden tot een verandering in het ASR-risicoprofiel heeft elke ASR-commissaris vetorecht. Deze wijzigingen zijn op 4 juli jl. nog aangebracht in de relatie-overeenkomst tussen ASR Nederland en Aegon NV die ter gelegenheid van de overname van Aegon Nederland door ASR Nederland is overeengekomen. Als gevolg

van de op 4 juli jl. afgeronde overname heeft Aegon een aandelenbelang van 29,99% in ASR verworven en is via de onderlinge overeenkomst afgesproken dat Aegon het recht heeft om twee commissarissen voor de ASR-RvC voor te dragen zolang Aegon ten minste een 20%-belang houdt. Sinds 4 juli jl. maken Aegon-bestuursvoorzitter Lard Friese en voormalig Aegon Nederland-president-commissaris Daniëlle Jansen Heijtmajer deel uit van de ASR-RvC. Al eerder was bekendgemaakt dat in de relatie-overeenkomst is bepaald dat Lard Friese voor de duur van maximaal vijf jaar een “bevestigende stem” heeft ten aanzien van bepaalde RvC-besluiten van ASR. Het gaat dan om beslissingen over significante wijzigingen in het ASR-dividendbeleid en over omvangrijke fusie- en overnametransacties (met een waarde van meer dan € 500 miljoen (zie Nieuwsbrief van november 2022)). Aanvankelijk vielen beslissingen die leiden tot een materiële wijziging van het ASR-risicoprofiel ook onder het bereik van het vetorecht van de heer Friese, maar op het laatste moment is dus besloten om voor de duur van maximaal vijf jaar het vetorecht hieromtrent uit te breiden tot alle ASR-commissarissen. In de relatie-overeenkomst is hiervoor geen reden opgenomen.

- **Value8 haalt voorstel tot vaststelling jaarrekening 2022 van AVA-agenda**

Het bestuur van Value8 heeft bij aanvang van de AVA het voorstel tot vaststelling van de jaarrekening over boekjaar 2022 van de agenda gehaald. Dit blijkt uit een op 3 juli jl. door de investeringsmaatschappij uitgebracht persbericht. De jaarrekening 2022 werd pas op 20 juni jl. van een goedkeurende controleverklaring voorzien; slechts tien dagen voor de dag van de AVA. De Nederlandse wet bepaalt dat alle AVA-documenten ten minste 42 dagen voor de AVA-datum moeten worden gepubliceerd. Value8 heeft voor 25 augustus a.s. een BAVA uitgeschreven waarbij de aandeelhouders hernieuwd worden uitgenodigd om de jaarrekening 2022 vast te stellen. Tijdens de jaarvergadering werden de veelbesproken voorstellen om de opdracht tot de controle van de jaarrekening over de boekjaren 2022 en 2023 toe te kennen aan het Portugese accountantskantoor Cravo, Fortes, Antão &

Associados (CFA) met bijna 100% van de uitgebrachte stemmen aangenomen. CFA is een accountantskantoor dat door de Portugese accountantstoezichthouder (CMVM) een vergunning is verleend om de jaarrekening van zogenoemde organisaties van openbaar belang (waaronder beursgenoteerde ondernemingen) te mogen controleren; na AFM-toestemming ook in Nederland. Namens CFA heeft Johan Visch de Value8-jaarrekening over boekjaar 2022 gecontroleerd. Deze externe accountant werd in mei 2022 door de Accountantskamer voor drie maanden geschorst vanwege een tekortschietende controle van de 2017-jaarrekening van energieleverancier DGB. Dit heeft de AVA van Value8 er dus niet van weerhouden om de controlewerkzaamheden aan CFA te gunnen, waarschijnlijk omdat onder beleggers de voorkeur uitgaat naar een jaarrekening die een goedkeurende controleverklaring van een toegelaten externe accountant bevat boven een jaarrekening zonder een dergelijke verklaring.

- **KPMG geeft verklaring met beperking af bij geconsolideerde jaarrekening van Digi Communications**

KPMG-accountant Philip Takken heeft een controleverklaring met beperking afgegeven bij de op 5 juli jl. gepubliceerde geconsolideerde jaarrekening van Digi Communications over boekjaar 2022. Het komt niet vaak voor dat een externe accountant een dergelijke controleverklaring afgeeft bij een jaarrekening van een beursgenoteerde onderneming. Het Roemeense beursgenoteerde telecombedrijf dat in Amsterdam is gevestigd heeft – naar eigen zeggen – in 2022 een winst van bijna € 319 miljoen gerealiseerd op de verkoop van Digi Hongarije. Het bestuur van Digi Communications was echter niet in staat om voldoende onderliggende documentatie hierover aan de accountant te overleggen. Na de verkoop reageerde de nieuwe eigenaar van de entiteit niet op verdere verzoeken van de accountant om ondersteunende bewijsstukken. De KPMG-accountant heeft in de controleverklaring bij de 2022-jaarrekening (net als bij de 2021-jaarrekening) het onderwerp ‘corporate governance’ als kernpunt van de controle aangemerkt. De accountant merkt op dat de

voorzitter van het (one-tier) bestuur – Zoltán Teszári – ook meerderheidsaandeelhouder is (als enig houder van de ‘hoogstemrecht aandelen’ houdt hij om en nabij 91% van de stemrechten, terwijl zijn kapitaalbelang in de onderneming ongeveer 60% bedraagt). Bovendien heeft hij in bestuursvergadering evenveel stemrecht als alle andere aanwezige bestuurders en heeft alleen hij het recht om bindende voordrachten voor de benoeming van andere bestuurders te doen. Hij kan (mede daardoor) voor onbepaalde tijd aanblijven als bestuursvoorzitter. De accountant wijst er verder op dat het erop lijkt dat drie van de vijf niet-uitvoerende bestuurders niet onafhankelijk zijn. “De afwijkingen van de Nederlandse corporate governance code en de onevenwichtigheid in het stemrecht van de voorzitter, zoals hierboven beschreven, kunnen van invloed zijn op de evenredige vertegenwoordiging van de belangen van alle aandeelhouders van de onderneming en/of andere van toepassing zijnde partijen”, aldus de accountant. De KPMG-accountant besluit het kernpunt met de observatie dat de controlewerkzaamheden niet hebben geleid tot “materiële bevindingen” met betrekking tot de jaarrekening en dat hij geen gevallen heeft geconstateerd waarin het bestuur maatregelen van interne beheersing heeft doorbroken als gevolg van ineffectieve corporate governance. Het komt zelden voor dat een accountant het onderwerp ‘corporate governance’ als kernpunt van de controle aanmerkt.

- **OK gelast onderzoek bij Sequa Petroleum en benoemt commissaris met beslissende stem**

Er zijn gegronde redenen voor twijfel aan een juist beleid en een juiste gang van zaken bij Sequa Petroleum in de periode tussen 26 februari 2020 en 1 juni 2023. De Ondernemingskamer (OK) heeft daarom op 13 juli jl. op verzoek van Sequa-groootaandeelhouder (36,3%) ADS Securities een onderzoek gelast naar de gebeurtenissen bij de Nederlandse olie- en gasonderneming in deze periode. Daarnaast heeft de OK, gelet op de actuele toestand bij deze aan Euronext Acces Parijs genoteerde onderneming, op 20 juli jl. Joes Leopold benoemd tot ‘commissaris met beslissende stem’. Dit houdt in dat binnen een RvC-vergadering overeenkomstig die stem wordt

besloten, ook als die stem afwijkt van wat de meerderheid van de RvC wil. Volgens de OK roepen met name de 'checks and balances' binnen Sequa vragen op, alsmede haar informatieverstrekking. Zo is er in de jaren 2020 en 2021 geen AVA gehouden, voldoet de omvang van de RvC al sinds mei 2019 niet aan het in de statuten genoemde minimum van 3, bevatten de jaarrekeningen 2019 t/m 2021 om onduidelijke redenen geen accountantsverklaring en zijn er twijfels of bepaalde tegoeden wel vrijelijk beschikbaar zijn en waren. De OK heeft inmiddels Rik Analbers (partner bij advocatenkantoor Rutgers & Posch) als onderzoeker benoemd.

- **Ranmarine Technology wordt als BV naar NASDAQ-beurs gebracht**

Ranmarine Technology zal als een besloten vennootschap (BV) naar de Amerikaanse schermenbeurs NASDAQ worden gebracht. Dit blijkt uit het ontwerpprospectus van het Rotterdamse hightechbedrijf dat aquadrones ontwikkelt om afval op het water te verzamelen. Ranmarine Technology heeft het ontwerpprospectus op 11 juli jl. ter goedkeuring aan de Amerikaanse beurstoezichthouder SEC voorgelegd. Ranmarine Technology wil met de voor dit najaar geplande beursgang nieuwe (certificaten van) aandelen uitgeven ter waarde van ongeveer \$ 17,25 miljoen. De onderneming wil hiermee haar uitbreidingsinitiatieven financieren en schulden aflossen. Ranmarine Technology zal na MYT Netherlands Parent de tweede BV met een Amerikaanse beursnotering zijn. Sinds de introductie van het vereenvoudigde BV-recht in 2012 is het voor BV's mogelijk om in de statuten te bepalen dat geen beperkingen gelden voor de overdracht van aandelen, waarmee een belemmering voor een beursgang is verdwenen. Onder het BV-recht heeft het bestuur – in vergelijking met het NV-recht – meer vrijheid ten aanzien van de vennootschappelijke inrichting. Ranmarine Technology wil daar ook gebruik van maken. Zo is het voorkeursrecht voor bestaande aandeelhouders bij de uitgifte van nieuwe aandelen voor onbepaalde tijd uitgesloten, kan het bestuur zelfstandig beslissen (dus zonder AVA-goedkeuring) om aandelen in te kopen, hoeven grote overnames en afsplitsingen niet ter goedkeuring aan de AVA te worden

voorgelegd en mag de AVA buiten Nederland worden gehouden. Ranmarine Technology houdt bijvoorbeeld de mogelijkheid open om de AVA in Londen of New York te houden. Aan Euronext Amsterdam zijn momenteel zes BV's genoteerd: naast Fastned vijf special purpose acquisition companies (spacs).

- **JBS en Brembo verplaatsen juridische zetel naar Nederland en geven oprichters meer stemrecht**

Het Braziliaanse vleesverwerkende bedrijf JBS en de Italiaanse producent van remsystemen voor voertuigen Brembo willen hun juridische zetel naar Nederland verplaatsen. Ter gelegenheid van die zetelverplaatsing gaan zij hun oprichtersfamilies aandelen met meervoudig stemrecht respectievelijk loyaliteitsaandelen toekennen. Dit blijkt uit de in juli gepresenteerde plannen van beide beursgenoteerde ondernemingen. JBS kondigde op 12 juli jl. aan om haar aandelen (primair) te willen laten verhandelen aan de New York Stock Exchange (NYSE) om de toegang tot kapitaal te verbeteren voor de toekomstige groei van haar activiteiten. JBS blijft ook genoteerd aan de beurs van Sao Paulo. Via Nederland is het mogelijk om gewone (en niet alleen certificaten van) aandelen te laten noteren aan de NYSE. Uitsluitend via de notering van gewone aandelen aan een Amerikaanse beurs is het mogelijk om in een leidende Amerikaanse aandelenindex opgenomen te worden. Uit de omzettingdocumentatie blijkt dat JBS haar aandelen op termijn graag in de Russell 1000- en/of Russell 3000-index opgenomen ziet worden. Daarnaast biedt het Nederlandse ondernemingsrecht de mogelijkheid om aandelen met meervoudig stemrecht uit te geven. JBS is voornemens om aandelen A en aandelen B uit te geven, waarbij aan de (niet-genoteerde) aandelen B tien keer meer stemrecht is verbonden dan aan de aandelen A. Dit is gunstig voor de nazaten van JBS-oprichter José Batista Sobrinho, die hun stemmenbelang naar verwachting zien oplopen van 48,8% nu naar 85% na de omzettingsoperatie. Zij blijven dan bij de verdere groei van de onderneming verzekerd van controle. De AVA van JBS moet nog wel goedkeuring geven aan de transactie. Brembo heeft de AVA-goedkeuring al op zak. De

aandeelhouders gaven tijdens de op 27 juli jl. gehouden BAVA toestemming om de juridische zetel van Italië naar Nederland te verplaatsen, zodat Brembo's bestaande loyaliteitsstemrechtregeling kan worden uitgebreid. Onder het huidige Italiaans recht wordt het stemrecht hooguit verdubbeld als een aandeel ten minste twee jaar onafgebroken wordt aangehouden. Het Nederlandse recht kent een dergelijke begrenzing niet. Daarvan wil Brembo profiteren; deze onderneming is voornemens om per aangehouden jaar per aandeel één extra stemrecht toe te kennen tot maximaal negen extra stemrechten per aandeel. Dit moet de familie van oprichter en bestuursvoorzitter Alberto Bombassei controle garanderen bij de verwachte snelle groei van de onderneming. De zetelverplaatsing kan naar verwachting eind dit jaar een feit zijn.

Overige interessante zaken

- **KPMG meldt honderden gevallen van interne examenfraude**

Uit intern KPMG-onderzoek blijkt dat er de afgelopen vijf jaar ruim honderd medewerkers per jaar betrokken waren bij het onderling delen van antwoorden van toetsen van verplichte trainingen. Verschillende van die medewerkers die nu nog in dienst zijn hebben inmiddels een sanctiemaatregel opgelegd gekregen. KPMG zal van een aantal medewerkers, gezien hun betrokkenheid en functie, de komende tijd afscheid nemen. Dat meldt KPMG in een op 14 juli jl. uitgebracht persbericht. Het persbericht bevat de belangrijkste bevindingen van het forensisch deel van een onderzoek dat KPMG in Nederland sinds 2022 laat uitvoeren. Het onderzoek werd in gang gezet na contacten met de toezichthouders, berichtgeving van soortgelijke incidenten bij diverse advies- en accountantskantoren in het buitenland en na een melding van een interne klokkenluider. Als gevolg van de onderzoeksresultaten is Marc Hogeboom, Head of Assurance in het bestuur van KPMG Nederland, teruggetreden als bestuurder. Hij blijft wel als partner verbonden aan KPMG. RvC-voorzitter Roger van Boxtel is eveneens opgestapt, omdat hij als onderdeel van zijn introductieprogramma een vrijwillige training niet op correcte wijze heeft afgerond. KPMG heeft aangekondigd de oorzaken van de

uitgebreide examenfraude te zullen onderzoeken, hiervan te leren en om de organisatie verder te verbeteren en te versterken. Sander van Oostenbrugge, die namens KPMG de Eumedion-jaarrekeningen 2016 t/m 2022 heeft gecontroleerd, heeft het Eumedion-bestuur laten weten dat hij niet bij de examenfraude betrokken is geweest.

- **IOSCO ondersteunt ISSB-standaarden over duurzaamheidsinformatie**

IOSCO roept haar 130 aangesloten beurstoezichthouders op om na te denken over manieren waarop zij de ISSB-verslaggevingsstandaarden voor duurzaamheidsinformatie kunnen overnemen, toepassen of zich er op een andere manier door kunnen laten inspireren bij het opstellen van hun eigen verslaggevingsstandaarden. De internationale koepel van beurstoezichthouders heeft op 25 juli jl. "na een gedetailleerde analyse" formeel zijn steun uitgesproken aan de eerste twee verslaggevingsstandaarden die de International Sustainability Standards Board (ISSB) in juni heeft vastgesteld (zie Nieuwsbrief van juni 2023). Volgens IOSCO zorgen deze twee standaarden voor consistente en vergelijkbare klimaat- en andere duurzaamheidsgerelateerde informatie voor beleggers. Volgens IOSCO zorgt de te rapporteren informatie ervoor dat beleggers de duurzaamheidsrisico's en -kansen goed kunnen beoordelen. Bovendien vormen de standaarden een geschikte basis voor de ontwikkeling van "robuuste" standaarden voor de assurance van de informatie door een externe partij.

- **Frans parlement wil verplicht adviserende AVA-stem over klimaatstrategie**

Alle Franse beursgenoteerde ondernemingen moeten hun klimaatstrategie elke drie jaar ter adviserende stemming aan de AVA voorleggen. Daarnaast moet de rapportage over de wijze waarop de klimaatstrategie is uitgevoerd elk jaar ter adviserende stemming aan de AVA worden voorgelegd. De Franse Tweede Kamer ('Assemblée nationale') heeft op 21 juli jl. een amendement met deze strekking aangenomen. Het amendement werd

ingediend ter gelegenheid van de behandeling van het wetsvoorstel om de Franse industrie te 'vergroenen'. Het amendement volgt op een aanbeveling van de Franse beurstoezichthouder (AMF) aan de wetgever om een *bindende* AVA-stem over de klimaatstrategie van de Franse beursgenoteerde ondernemingen in te voeren (zie Nieuwsbrief van maart 2023). Zover wil het Franse parlement dus niet gaan; het gaat niet verder dan een *adviserende* AVA-stem. De Franse onderminister van Industrie, Roland Lescure, had het parlement desalniettemin afgeraden het amendement aan te nemen, omdat de CSRD de beursgenoteerde ondernemingen (vanaf boekjaar 2024) al voorschrijft om jaarlijks te rapporteren over de klimaatstrategie en de uitvoering ervan. Ook de rapporteur van het Franse parlement, Damien Adam, was tegen het amendement, omdat geen enkel ander EU-land een dergelijke 'Say on Climate' kent. Aandeelhouders kunnen, volgens hem, zelf desgewenst een discussie over de klimaatstrategie voor de AVA agenderen. Het wetsvoorstel moet nog door de Franse senaat worden behandeld en zal voor een tweede lezing in september weer bij de Assemblée nationale komen. In oktober zal dan een zogenoemde gemengde commissie een compromistekst moeten ontwerpen. In deze commissie zijn afgevaardigden van zowel de Assemblée nationale als van Sénat opgenomen.

- **SEC verplicht Amerikaanse beursgenoteerde ondernemingen tot meer openheid over cyberrisico's**

Alle aan een Amerikaanse beurs genoteerde ondernemingen (dus ook Nederlandse) moeten vanaf boekjaar 2024 in hun jaarverslag materiële informatie opnemen over het risicomanagement, de strategie en de governance t.a.v. cyberveiligheid binnen de organisatie. Als er zich een materieel cyberveiligheidsincident voordoet, dan moet dit vanaf eind dit jaar binnen vier werkdagen openbaar worden gemaakt, tenzij de Amerikaanse autoriteiten bepalen dat de openbaarmaking ervan een substantieel risico vormt voor de openbare orde of de nationale veiligheid. De Amerikaanse beurstoezichthouder SEC heeft hieromtrent op 26 juli jl. nieuwe transparantieregels vastgesteld. De nieuwe regels verplichten

de beursgenoteerde ondernemingen tevens om hun processen voor het beoordelen, identificeren en beheersen van materiële cyberrisico's te beschrijven.